

Research Articles

Received : 21 March 2023

Revised : 03 May 2024

Accepted : 17 June 2024

การพัฒนาผลิตภัณฑ์ผ้าลายไล่ปลาไหลจากสีย้อมธรรมชาติ เพื่อสร้างมูลค่าเพิ่ม
กลุ่มทอผ้าชุมชนคุณธรรมวัดศรีสองศรี จังหวัดเพชรบูรณ์¹
Product development of Silk Fabric with Patten Sia Pla Lai from
Natural dye to add Value to the Weaving Group of Wat Si Song
Khon Moral Community Phetchabun Province

กฤษณา เกตุคำ²

Krisana Ketkham

ชนิรัตน์ ผึ้งบรรหาร²

Chanirat Phungbunhan

ธเนศ เรืองเดช²

Thanet Ruangdech

นิรุต ขันทรี²

Nirut Khantaree

สาขาเกษตรศาสตร์ คณะเทคโนโลยีการเกษตรและเทคโนโลยีอุตสาหกรรม มหาวิทยาลัยราชภัฏเพชรบูรณ์

Department of Home Economics, Faculty of Agricultural and Industrial Technology,

Phetchabun rajabhat University

Corresponding author e-mail: krisana.ket@pcru.ac.th

บทคัดย่อ

การพัฒนาผลิตภัณฑ์ผ้าลายไล่ปลาไหลจากสีย้อมธรรมชาติ เพื่อสร้างมูลค่าเพิ่มกลุ่มทอผ้าชุมชนคุณธรรมวัดศรีสองศรี จังหวัดเพชรบูรณ์ มีวัตถุประสงค์ เพื่อออกแบบและพัฒนาผลิตภัณฑ์จากผ้าลายไล่ปลาไหลจากสีธรรมชาติและเพื่อถ่ายทอดองค์ความรู้ด้านการพัฒนาผลิตภัณฑ์จากผ้าลายไล่ปลาไหลศึกษาโดยการสัมภาษณ์กลุ่มทอผ้าชุมชนคุณธรรมวัดศรีสองศรี มีความต้องการพัฒนาผลิตภัณฑ์ จำนวน

¹ ได้รับทุนอุดหนุนการวิจัยจากงบประมาณรายได้ของมหาวิทยาลัยราชภัฏเพชรบูรณ์ ประจำปีงบประมาณ 2565

² อาจารย์สาขาเกษตรศาสตร์ คณะเทคโนโลยีการเกษตรและเทคโนโลยีอุตสาหกรรม มหาวิทยาลัยราชภัฏเพชรบูรณ์

5 รูปแบบ ได้แก่ 1. ตุ๊กตาสาวนุ่งซิ่น 2. กระเป๋าพวงใส่กุญแจ 3. กระเป๋าใส่เงิน 4. หมวก 5. พัด จัดทำแบบร่าง (Sketch) ผลิตภัณฑ์ให้ผู้เชี่ยวชาญประเมิน ปรับปรุง เพื่อดำเนินการจัดทำแบบผลิตภัณฑ์ต้นแบบ ศึกษาความพึงพอใจต่อผลิตภัณฑ์จากกลุ่มนักท่องเที่ยว และผู้บริโภคสินค้าหัตถกรรมจำนวน 100 คน พบว่ามีความระดับความพึงพอใจที่มีต่อผลิตภัณฑ์กระเป๋าใส่เงินมีคะแนนความพึงพอใจมากที่สุด ($\bar{X}=4.40$) ผลิตภัณฑ์หมวกมีคะแนนความพึงพอใจมากที่สุด ($\bar{X}=4.34$) ผลิตภัณฑ์กระเป๋าใส่พวงกุญแจมีคะแนนความพึงพอใจมากที่สุด ($\bar{X}=4.29$) และผลิตภัณฑ์ตุ๊กตาสาวนุ่งซิ่นมีคะแนนความพึงพอใจมากที่สุด ($\bar{X}=4.22$) อยู่ในระดับพึงพอใจมากที่สุด ส่วนผลิตภัณฑ์พัดมีคะแนนความพึงพอใจมากที่สุด ($\bar{X}=4.20$) อยู่ในระดับพึงพอใจมาก และจัดอบรมเชิงปฏิบัติการถ่ายทอดองค์ความรู้ด้านการพัฒนาผลิตภัณฑ์จากผ้าลายส้ปลาไหลสีจากธรรมชาติ ให้กับกลุ่มทอผ้าชุมชนคุณธรรมวัดศรีสองครและบุคคลทั่วไปจำนวน 20 คน ใช้การสุ่มตัวอย่างแบบเจาะจง (Purposive Sampling) มีคะแนนความพึงพอใจอยู่ในระดับความพึงพอใจมากที่สุด ($\bar{X}=4.58$) สามารถนำไปผลิตเป็นสินค้าชุมชนเพื่อจัดจำหน่ายได้จริงเป็นการพัฒนาชุมชนอย่างยั่งยืน

คำสำคัญ : ผ้าลายส้ปลาไหล, ผลิตภัณฑ์จากผ้า, สีย้อมจากธรรมชาติ

Abstract

Product development of patten Sia Pla Lai fabric from natural dyes to add value to the weaving group of Wat Si Song Khon Moral Community Phetchabun Province have a purpose to design and develop products from natural colored fabrics and to transfer knowledge on product development from patten Sia Pla Lai fabrics Study by interviewing the Moral Weaving Group of Wat Si Song. There are 5 types of product development needs: 1. A girl doll wearing a skirt 2. Key ring bag 3. Money bag 4. Hat 5. Fan. Prepare a draft (Sketch) of the product for experts to evaluate, improve, in order to prepare a prototype product. Study product satisfaction from tourists and 100 handicraft consumers. followed by wallet products with the highest score ($\bar{X}=4.40$), hat products with the highest score ($\bar{X}=4.34$), keyword wallet products with scored the highest ($\bar{X}=4.29$) and the skirted girl doll product had the highest score ($\bar{X}=4.22$), commented on reviews the most. As for the brushed product, it received a high score ($\bar{X}=4.20$), very kind. and organized a workshop to transfer knowledge on product development from fabric with natural colored eel filling patterns. for the Morality Community Weaving Group of Sri Songkorn Temple and 20 people in general using purposive sampling. Satisfaction

scores were at the highest level of satisfaction ($\bar{X}$ =4.58). Can actually be produced into community products for distribution. It is sustainable community development.

Keyword : patten Sia Pla Lai, fabric products,natural dye

1. บทนำ

ผ้าแพรวหรือผ้าขาวม้าเป็นผ้าโบราณที่ใช้ประโยชน์กันมานาน คนไทยรู้จักใช้ผ้าขาวม้าตั้งแต่ สมัยพุทธศตวรรษที่ 16 จะตรงกับยุคสมัยเชียงแสน ซึ่งสมัยเชียงแสนผู้หญิงนิยมนุ่งผ้าถุง ส่วนผู้ชายเริ่มใช้ผ้าเคียนเอว (ผ้าขาวม้า) ซึ่งได้วัฒนธรรมมาจากไทยใหญ่ (ไทยใหญ่ใช้โพกศีรษะ) ผ้าขาวม้าเป็นอาภรณ์อเนกประสงค์ (ชนกิจ โคกทอง และคณะ, 2561) ลักษณะเป็นรูปทรงสี่เหลี่ยมผืนผ้า ส่วนใหญ่ทอมาจากฝ้าย แต่บางครั้งอาจทอจากเส้นไหม ในบางท้องถิ่นนิยมทอจากเส้นด้ายดิบ และเส้นป่าน นิยมทอสลัสีกันเป็นลายตารางหมากรุก หรือเป็นลายทาง ลวดลายผ้าขาวม้าที่พบมี 4 ลักษณะ คือ ผ้าขาวม้าตาใหญ่ ผ้าขาวม้าตาเล็ก ผ้าขาวม้าไล่ปลาไหล และผ้าขาวม้าตาหมู ผ้าขาวม้าทอมือยังคงเป็นส่วนหนึ่งของวิถีชีวิตชาวภาคเหนือและชาวภาคอีสาน โดยมากผลิตในแถบภาคเหนือหรือภาคอีสาน (ธนิดา แผลมฉลาด และโฆสิต แพงสร้อย, 2563) มีขนาดความกว้าง – ยาว แตกต่างกันไป ส่วนใหญ่จะกว้างประมาณ 3 คืบ ยาว 5 คืบ อายุของการใช้งานจะประมาณ 1 - 3 ปี สำหรับราคาก็จะแตกต่างกันออกไปตามวัสดุที่ใช้ ถ้าเป็นผ้าไหมเนื้อดีจะมีราคาแพง ซึ่งนิยมใช้ตะพาดบา หรือพาดไหล (พวงผกา คุโรวาท, 2552) โดยผ้าแพรวไทหล่มที่มีเอกลักษณ์ริ้วลายคล้ายเนื้อปลาไหลที่ต้องผ่าท้องควักไส้ออกมาจึงจะมองเห็นเนื้อ ในลักษณะเป็นริ้วๆจึงสันนิษฐานว่าน่าจะเรียกตามลักษณะที่ปรากฏเช่นเดียวกับลวดลายชื่อของหมี่ชนิดต่าง ๆ บนผ้าชิ้น ใช้เป็นผ้าเปี่ยงหรือสไบ โพกศีรษะ ผูกเอว แว่นเปลนอน ใช้ได้ทั้งชาย-หญิง ใช้ได้ทุกโอกาส (สิริมล อินทสร้อย, 2561)

กลุ่มทอผ้าชุมชนคุณธรรมวัดศรีสองคร เป็นกลุ่มที่รวบรวมผู้เฒ่าผู้แก่ในชุมชนมาร่วมกันทอผ้าที่วัดศรีสองคร อายุตั้งแต่ 60-80 ปี ผลิตผ้าทอมือลายไล่ปลาไหล ซึ่งเป็นลวดลายเฉพาะของกลุ่ม (ศิริขวัญ ใจเย็น, สัมภาษณ์, 20 มกราคม 2565) ปัจจุบันผลิตผ้าทอลายไล่ปลาไหลนับวันจะสูญหายไปเนื่องจากไม่มีผู้สืบทอดและผลิตผ้าที่ไม่เป็นที่นิยมของคนรุ่นใหม่ คนไม่ตระหนักถึงคุณค่าของผ้าทอลายไล่ปลาไหล ทำให้มีการผลิตผ้าทอน้อยลง ประกอบกับได้มีเครื่องจักรเข้ามาผลิตมากขึ้น ทำให้ทอผ้าได้เร็วขึ้น ทำให้ผ้าทอที่ผลิตด้วยเครื่องจักรมีราคาถูกลง เมื่อเปรียบเทียบกับผ้าทอมือ ทำให้กระบวนการแบบดั้งเดิมหายไป (สำนักงานคณะกรรมการวัฒนธรรมแห่งชาติ, 2558) ด้วยเหตุนี้ การทำผลิตภัณฑ์จากภูมิปัญญาท้องถิ่นให้ดำรงอยู่ในสังคม จำเป็นต้องทำการต่อยอดผลิตภัณฑ์ ด้วยการพัฒนาผลิตภัณฑ์ให้ดีขึ้น เป็นการนำเสนอผลิตภัณฑ์ใหม่ต่อลูกค้า ซึ่งแตกต่างจากผลิตภัณฑ์เดิมหรือปรับปรุงให้ผลิตภัณฑ์ที่มีอยู่แล้วให้ดูดีขึ้น หรือตรงกับความต้องการของลูกค้ามากขึ้น (สุจินดา เจียมศรีพงษ์ และ

ปิยวัน เพชรหมี่, 2560) เดิมกลุ่มทอผ้าชุมชนคุณธรรมวัดศรีสองศรีมีรูปแบบการทอผ้าแพรลายไส้ปลาไหลด้วยใช้สีแดง สีม่วงน้ำเงิน สีขาวและสีน้ำตาล ซึ่งกลุ่มผู้ใช้มีเฉพาะกลุ่ม จึงเน้นการแก้ปัญหาที่เรื่องสีของลายผ้าไส้ปลาไหลให้เป็นสีย้อมจากธรรมชาติ โดยเลือกจากวัสดุที่มีในท้องถิ่นมาใช้ในการย้อมสี เช่น สีน้ำตาลจากฝางและดาวเรือง สีเหลืองจากเพกา สีแดงจากฝาง สีม่วงจากใบสั๊กกับน้ำปูนใส เป็นต้น และเลือกใช้โทนสีใน Color Image Scale (Kobayashi, 1997) เพื่อให้เข้าถึงกลุ่มลูกค้าที่นิยมสีธรรมชาติมาใช้ในการวิจัยครั้งนี้ ตลอดจนพัฒนาเป็นสินค้าที่ระลึก ที่ตอบโจทย์ผู้บริโภคในเรื่องของราคา และรูปแบบของสินค้า

รูปที่ 1 ผ้าแพรลายไส้ปลาไหลจากสีย้อมธรรมชาติของกลุ่มทอผ้าชุมชนคุณธรรมวัดศรีสองศรี
ที่มา : กฤษณา เกตุคำ (2565)

จากความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา ผู้วิจัยจึงมีความประสงค์เพื่อออกแบบและพัฒนาผลิตภัณฑ์ผ้าจากผ้าลายไส้ปลาไหลจากสีย้อมธรรมชาติ ให้มีความโดดเด่นสวยงาม น่าสนใจ และเป็น การสร้างมูลค่าให้กับสินค้า พัฒนาทักษะฝีมือของกลุ่มและยังเป็นการสร้างรายได้เสริม ให้กับคนในชุมชนให้เกิดความยั่งยืน

2. วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อออกแบบและพัฒนาผลิตภัณฑ์จากผ้าแพรลายไส้ปลาไหลจากสีย้อมธรรมชาติ
2. เพื่อถ่ายทอดองค์ความรู้ด้านการพัฒนาผลิตภัณฑ์จากผ้าลายไส้ปลาไหล

3. ขอบเขตของการวิจัย

การทำวิจัยครั้งนี้ผู้วิจัยได้ทำการศึกษาดังนี้

3.1 ขอบเขตด้านพื้นที่ ผู้วิจัยได้กำหนดโดยการเลือกแบบเจาะจง (Purposive Area) คือ กลุ่มทอผ้าคุณธรรมวัดศรีสองศรี อำเภอหล่มสัก จังหวัดเพชรบูรณ์

3.2 ขอบเขตด้านประชากรและกลุ่มตัวอย่าง กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการศึกษาความพึงพอใจ คือ กลุ่มนักท่องเที่ยวและผู้บริโภคสินค้าหัตถกรรม อำเภอหล่มสัก จังหวัดเพชรบูรณ์ จำนวน 100 คน โดยการสุ่มแบบบังเอิญ (Accidental sampling) และกลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการถ่ายทอดองค์ความรู้ด้านการพัฒนาผลิตภัณฑ์จากผ้าลายไล่ปลาไหล คือ สมาชิกกลุ่มทอผ้าคุณธรรมวัดศรีสองคร จำนวน 20 คน ใช้การสุ่มตัวอย่างแบบเจาะจง (Purposive Sampling)

4. วิธีการดำเนินวิจัย

การวิจัยนี้เป็นการศึกษาออกแบบผลิตภัณฑ์จากผ้าลายไล่ปลาไหลจากสี่ธรรมชาติ ผู้วิจัยดำเนินการวิจัยเป็นขั้นตอนดังนี้

4.1 ศึกษาเอกสารงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง เกี่ยวกับผ้าลายไล่ปลาไหล

4.2 ออกแบบและพัฒนาผลิตภัณฑ์

4.2.1 ออกแบบผลิตภัณฑ์ของที่ระลึก จากแนวทางที่ได้จากการระดมสมองร่วมกับกลุ่มทอผ้าชุมชนคุณธรรมวัดศรีสองคร จำนวน 5 ผลิตภัณฑ์ ผลิตภัณฑ์ละ 3 รูปแบบ ต่อผู้เชี่ยวชาญ

4.2.2 นำแบบร่างของผลิตภัณฑ์ทั้ง 5 ผลิตภัณฑ์ ผลิตภัณฑ์ละ 3 รูปแบบ รวมเป็น 15 รูปแบบ เสนอต่อผู้เชี่ยวชาญ จำนวน 3 ท่าน เพื่อคัดเลือกให้เหลือผลิตภัณฑ์ละ 1 รูปแบบ

4.2.3 นำรูปแบบที่ได้รับผลการคัดเลือกจากผู้เชี่ยวชาญทั้ง 5 รูปแบบ มาสร้างเป็นผลิตภัณฑ์ต้นแบบ

4.3 นำผลิตภัณฑ์ต้นแบบจากผ้าลายไล่ปลาไหลโดยประเมินลงพื้นที่เก็บข้อมูลความพึงพอใจของกลุ่มนักท่องเที่ยวและผู้บริโภคสินค้าหัตถกรรม อำเภอหล่มสัก จังหวัดเพชรบูรณ์ ได้มาโดยโดยการสุ่มแบบบังเอิญ (Accidental sampling) จำนวน 100 คน

โดยการแจกแจงความถี่แบบร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน นำข้อมูลมาวิเคราะห์ (บุญชม ศรีสะอาด, 2545) ใช้เกณฑ์การพิจารณา ดังนี้

ค่าเฉลี่ยระหว่าง 4.21 – 5.00	พึงพอใจมากที่สุด
ค่าเฉลี่ยระหว่าง 3.41 – 4.20	พึงพอใจมาก
ค่าเฉลี่ยระหว่าง 2.61 – 3.40	พึงพอใจปานกลาง
ค่าเฉลี่ยระหว่าง 1.81 – 2.60	พึงพอใจน้อย
ค่าเฉลี่ยระหว่าง 1.00 – 1.80	พึงพอใจน้อยที่สุด

4.4 ถ่ายทอดองค์ความรู้ด้านการพัฒนาผลิตภัณฑ์ โดยจัดอบรมเชิงปฏิบัติการ ให้กับกลุ่มทอผ้าชุมชนคุณธรรมวัดศรีสองคร อำเภอหล่มสัก จังหวัดเพชรบูรณ์ และให้ผู้เข้าร่วมการอบรมทำแบบประเมินความพึงพอใจในการเข้ารับการอบรม

4.4.1 วางแผนเตรียมจัดทำหลักสูตรการอบรมในการถ่ายทอดองค์ความรู้ศึกษาข้อมูลผ้าลายไล่ปลาไหลย้อมสีธรรมชาติและการพัฒนาผลิตภัณฑ์ของที่ระลึก ให้กับกลุ่มทอผ้าชุมชนคุณธรรมวัดศรีสองคร

4.4.2 ดำเนินการจัดการอบรมเชิงปฏิบัติ ให้กับกลุ่มทอผ้าชุมชนคุณธรรมวัดศรีสองคร จำนวน 20 คน โดยใช้วิธีการบรรยายประกอบการสาธิต และการให้ลงมือปฏิบัติโดยการดูแล และให้คำแนะนำจากวิทยากร ผู้เข้าฝึกอบรมแต่ละคนจะทำผลิตภัณฑ์จากผ้าแพรลายไล่ปลาไหล ใช้เวลาในการฝึกอบรม 1 วัน วันละ 6 ชั่วโมง

4.4.3 ประเมินความพึงพอใจของผู้เข้าร่วมการอบรมเชิงปฏิบัติการโดยใช้แบบสอบถามนำมาแจกแจงความถี่แบบร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน มาวิเคราะห์ และสรุปผล

5. ประโยชน์ของการวิจัย

1. กลุ่มทอผ้าชุมชนคุณธรรมวัดศรีสองคร ได้ผลิตผลิตภัณฑ์ใหม่จากผ้าลายไล่ปลาไหลย้อมจากธรรมชาติ
2. ชุมชนมีรายได้เพิ่มขึ้น จากการจำหน่ายผลิตภัณฑ์จากผ้า

6. การวิเคราะห์ผลการวิจัย

6.1 ผลการศึกษาผ้าลายไล่ปลาไหล กลุ่มทอผ้าคุณธรรมวัดศรีสองคร

กลุ่มกลุ่มทอผ้าชุมชนคุณธรรมวัดศรีสองคร เป็นกลุ่มที่รวบรวมผู้เฒ่าผู้แก่ในชุมชนมาร่วมกันทอผ้าที่วัดศรีสองคร อายุตั้งแต่ 60-80 ปี ผลิตผ้าทอมือลายไล่ปลาไหล ซึ่งเป็นลวดลายเฉพาะของกลุ่มผ้าแพรไทหล่มที่มีเอกลักษณ์วิลายคล้ายเนื้อปลาไหลที่ต้องผ่าทอจนกว่าจะออกมาจึงจะมองเห็นเนื้อในลักษณะเป็นริ้ว ๆ จึงสันนิษฐานว่าน่าจะเรียกตามลักษณะที่ปรากฏเช่นเดียวกับลวดลายชื่อของหมี่ชนิดต่าง ๆ บนผ้าชิ้น ที่ได้สืบทอดต่อกันมา ตั้งแต่รุ่นบรรพบุรุษปู่ย่าตายาย ที่ต้องอนุรักษ์ไว้สืบทอดต่อไปจนถึงรุ่นลูกรุ่น มีความสวยงาม ใช้เป็นสไบ เป็นเอกลักษณ์ที่ใช้ใส่ประดับกับชุดต่าง ๆ ในโอกาสที่มีงานเทศกาลบุญ ประเพณีหรืองานสำคัญอื่น ๆ เช่น งานบุญ งานวัด งานเลี้ยงสังสรรค์ งานแต่งงาน เป็นต้น (สิริมล อินทรสร้อย, 2561) โดยกลุ่มทอผ้าชุมชนคุณธรรมวัดศรีสองครทอผ้าทอมือ ลายไล่ปลาไหลเป็นหลักเป็นผ้าประจำท้องถิ่นของบ้านวังร่อง มีการนำผ้ามาทำเป็นย่าม กระเป๋า (ศิริขวัญ ใจเย็น, สัมภาษณ์ , 20 มกราคม 2565)

6.2 ผลการออกแบบและพัฒนาผลิตภัณฑ์จากผ้าแพรลายไล่ปลาไหลจากสีธรรมชาติ

จากการประชุมระดมความคิด สามารถสรุปได้ว่า แนวทางการพัฒนารูปแบบผลิตภัณฑ์รูปแบบใหม่จะทำการเลือกจากวัตถุดิบหาง่ายในท้องถิ่น ขึ้นไม่ใหญ่มาก สามารถกระจายการผลิตไปยังสมาชิกในกลุ่มสามารถทำเองที่บ้านได้ ผสมผสานกับกระบวนการย้อมสีจากธรรมชาติ กลุ่มทอผ้าชุมชน

คุณธรรมวัดศรีสองศรี ได้เสนอว่า กลุ่มต้องการจะพัฒนาผลิตภัณฑ์จำนวน 5 รูปแบบ ได้แก่ 1. ตุ๊กตาสาวนุ่งซิ่น 2. กระเป๋าใส่พวงกุญแจ 3. กระเป๋าใส่เงิน 4. หมวก 5. พัด จากนั้นผู้วิจัย จึงได้จัดทำแบบร่าง (Sketch) ผลิตภัณฑ์ 5 ผลิตภัณฑ์ ผลิตภัณฑ์ละ 3 รูปแบบ เพื่อให้ผู้เชี่ยวชาญเลือกผลิตภัณฑ์ละ 1 รูปแบบ เพื่อดำเนินการจัดทำแบบผลิตภัณฑ์ต้นแบบ ดังนี้

ตารางที่ 1 ผลของผลิตภัณฑ์ทั้ง 5 ผลิตภัณฑ์

ลำดับที่	ผลิตภัณฑ์	รายละเอียด
1.	ตุ๊กตาสาวนุ่งซิ่น 	เป็นผลิตภัณฑ์ตุ๊กตาที่ผลิตมาจากผ้าเย็บแต่งกายด้วยผ้าลายสไบปลาไหลขนาด 10×20 เซนติเมตร นำเอกลักษณ์ของการแต่งกายของสาวไทหล่มผสมการแต่งกายของสาวเกาหลีมาผสมผสานวัฒนธรรมสองเชื้อชาติ
2.	กระเป๋าใส่พวงกุญแจ 	เป็นกระเป๋าใส่พวงกุญแจขนาด 8×10×4 เซนติเมตร ใช้ผ้าลายสไบปลาไหล เย็บเข้ากับผ้าสีพื้น

ตารางที่ 1 (ต่อ)

ลำดับที่	ผลิตภัณฑ์	รายละเอียด
3.	กระเป๋าสีเงิน 	เป็นกระเป๋าสีเงินเหรียญขนาด 12×15×5 เซนติเมตร ใช้ผ้าลายสีปลาไหล เย็บเข้ากับผ้าสีพื้น
4.	หมวก 	เป็นหมวกทรงบักเก็ตตัดเย็บจาก ผ้าลายสีปลาไหล
5.	พัด 	ตัวพัดตัดเย็บจากผ้าลายสีปลาไหล

ที่มา: กฤษฎา เกตุคำ (2565)

6.3 ผลการศึกษาความพึงพอใจที่มีต่อผลิตภัณฑ์จากผ้าลายสีปลาไหลจากสี่ธรรมชาติ

ผลการวิเคราะห์ข้อมูลความพึงพอใจผลิตภัณฑ์จากผ้าลายสีปลาไหลจากสี่ธรรมชาติ ของกลุ่ม นักท่องเที่ยวและผู้บริโภคสินค้าหัตถกรรม อำเภอหล่มสัก จังหวัดเพชรบูรณ์

ส่วนที่ 1 ข้อมูลทั่วไปของกลุ่มผู้บริโภค

ตารางที่ 2 ข้อมูลทั่วไปของกลุ่มผู้บริโภค (n=100)

ข้อมูลทั่วไป	กลุ่มผู้บริโภคผลิตภัณฑ์)n=100(	
	ค่าความถี่	ค่าร้อยละ
1. เพศ		
ชาย	31	0.31
หญิง	69	0.69
2. อายุ		
ปี 22-12	23	0.23
ปี 40-23	61	0.61
ปี 60-41ขึ้นไป	16	0.16
3. อาชีพ		
นักเรียนนักศึกษา,	21	0.21
ข้าราชการ	17	0.17
พนักงานรัฐวิสาหกิจ	18	0.18
พนักงานบริษัทเอกชน	21	0.21
ธุรกิจส่วนตัว	17	0.17
พ่อบ้านแม่บ้าน,	1	0.1
เกษียณว่างงาน/	5	0.5
4. รายได้		
ต่ำกว่า 5,000	20	0.20
15,000-5,001	13	0.13
25,000-15,001	29	0.29
45,000-25,001	28	0.28
มากกว่า 45,000	10	0.10
5. ระดับการศึกษา		
ต่ำกว่าปริญญาตรี	22	0.22
ปริญญาตรี	56	0.56
สูงกว่าปริญญาตรี	22	0.22

ที่มา : กลุ่มตัวอย่าง (2565)

ผลของผู้ตอบแบบสอบถามจำนวน 100 คน ส่วนใหญ่เป็นเพศหญิง คิดเป็นร้อยละ 69 อยู่ในช่วงอายุ 22-40 ปี คิดเป็นร้อยละ 61 ประกอบอาชีพพนักงานเรียนนักศึกษาและพนักงานบริษัทเอกชนมากที่สุด คิดเป็นร้อยละ 21 มีรายได้ในช่วง 15,001- 25,000 บาท คิดเป็นร้อยละ 29 ระดับการศึกษาของกลุ่มผู้บริโภคผลิตภัณฑ์อยู่ในระดับปริญญาตรี คิดเป็นร้อยละ 56

ส่วนที่ 2 ผลความพึงพอใจที่มีต่อผลิตภัณฑ์

ตารางที่ 3 ผลความพึงพอใจที่มีต่อผลิตภัณฑ์ โดยผู้บริโภค (n=100)

รายการประเมิน	ผู้ทาสาว นุ่งซิ่น	กระเป๋าสี พวงกุญแจ	กระเป๋าสี เงิน	หมวก	พัด
1. ด้านการใช้งาน					
1.1 แสดงถึงเอกลักษณ์ ของชุมชน	3.95±0.50	4.03±0.53	4.27±0.51	4.24±0.53	3.94±0.48
1.2 เป็นมิตรกับ สิ่งแวดล้อม	4.35±0.47	4.28±0.45	4.32±0.47	4.26±0.48	4.34±0.47
1.3 มีความแข็งแรงคงทน ง่ายต่อการดูแลรักษาและ จัดเก็บ	3.81±0.54	3.98±0.56	4.29±0.59	4.27±0.58	3.82±0.53
รวม	4.04±0.56	4.12±0.53	4.29±0.52	4.26±0.53	4.03±0.54
2. ด้านความงาม					
2.1 มีสีสันสวยงาม	4.35±0.59	4.44±0.51	4.47±0.50	4.38±0.38	4.33±0.60
2.2 มีลวดลายสวยงาม	4.54±0.50	4.54±0.50	4.59±0.50	4.47±0.52	4.50±0.56
2.3 รูปทรงสวยงาม	4.32±0.51	4.36±0.50	4.38±0.50	4.35±0.52	4.31±0.50
รวม	4.40±0.54	4.45±0.51	4.48±0.51	4.40±0.52	4.38±0.56
3. ด้านความพึงพอใจ					
3.1 ความพึงพอใจใน ภาพรวมของผลิตภัณฑ์	4.23±0.42	4.36±0.48	4.50±0.52	4.44±0.50	4.19±0.46
สรุปความพึงพอใจของ ผลิตภัณฑ์	4.22±0.55	4.29±0.53	4.40±0.52	4.34±0.52	4.20±0.56

ที่มา : กฤษณา เกตุคำ (2565)

ผลการศึกษาระดับความพึงพอใจในด้านต่าง ๆ ที่มีต่อผลิตภัณฑ์จากผ้าแพรลายไส้ปลาไหลมีคะแนนเฉลี่ยอยู่ในระดับพึงพอใจมากที่สุด 4 ผลิตภัณฑ์ คือ กระเป๋าสีเงิน ($\bar{X}=4.40$) หมวก ($\bar{X}=4.34$) กระเป๋าใส่พวงกุญแจ ($\bar{X}=4.29$) และตุ๊กตาสาวนุ่งซิ่น ($\bar{X}=4.22$) ตามลำดับ ส่วนพัตมีคะแนนเฉลี่ยอยู่ในระดับมาก ($\bar{X}=4.20$)

6.4 ผลการถ่ายทอดองค์ความรู้ด้านการพัฒนาผลิตภัณฑ์จากผ้าลายไส้ปลาไหลจากสี่ธรรมชาติ

การถ่ายทอดองค์ความรู้ด้านการพัฒนาผลิตภัณฑ์จากผ้าลายไส้ปลาไหล ให้กับกลุ่มทอผ้าชุมชนคุณธรรมวัดศรีสองศรี และประชาชนทั่วไป โดยจัดอบรมเชิงปฏิบัติการทำผลิตภัณฑ์จากผ้าลายไส้ปลาไหลสี่จากธรรมชาติ มุ่งเน้นการฝึกปฏิบัติเพื่อให้ผู้เข้าอบรมสามารถนำไปประกอบอาชีพเสริมได้ เพื่อเสริมสร้างศักยภาพการทำงาน และสร้างภูมิคุ้มกันที่ดีให้กับตนเอง ครอบครัว และชุมชน เป็นการพัฒนาแนวคิดสร้างสรรค์พัฒนาคุณภาพผ้าลายไส้ปลาไหลที่มีคุณภาพตรงกับความต้องการของผู้บริโภคโดยตรง ผู้เข้าอบรมสามารถผลิตผลิตภัณฑ์ได้ทุกคน ผลการประเมินความพึงพอใจของผู้ได้รับการอบรมอยู่ในระดับมากที่สุด ค่าเฉลี่ย 4.58

7. การสรุปผลและการอภิปรายผล

จากวัตถุประสงค์ของการวิจัยเพื่อออกแบบและพัฒนาผลิตภัณฑ์จากผ้าลายไส้ปลาไหลจากสี่ธรรมชาติ เพื่อถ่ายทอดองค์ความรู้ด้านการพัฒนาผลิตภัณฑ์จากผ้าลายไส้ปลาไหล

ผลที่ได้จากการออกแบบและพัฒนาเป็นผลิตภัณฑ์จากผ้าลายไส้ปลาไหล ของกลุ่มทอผ้าชุมชนคุณธรรมวัดศรีสองศรี คือพัฒนารูปแบบการทอผ้าลายไส้ปลาไหล และผลิตภัณฑ์จากผ้าลายไส้ปลาไหลสี่จากธรรมชาติ ได้ผลิตภัณฑ์จำนวน 5 รูปแบบ ได้แก่ 1. ตุ๊กตาสาวนุ่งซิ่น 2. กระเป๋าพวงกุญแจ 3. กระเป๋าใส่เงิน 4. หมวก 5. พัต ให้มีความทันสมัยน่าใช้งานและสวยงาม มีความเหมาะสมกับกลุ่มลูกค้าใหม่เป็นที่ยอมรับ แตกต่างจากเดิมจากไหมประดิษฐ์ที่มีสีฉูดฉาด ออกแบบผลิตภัณฑ์ได้ตรงใจผู้บริโภค กลุ่มทอผ้าชุมชนคุณธรรมวัดศรีสองศรีสามารถผลิตผลิตภัณฑ์แสดงถึงเอกลักษณ์ชุมชน เป็นมิตรต่อสิ่งแวดล้อม สีสดใสสวยงาม มีความแข็งแรงทนทาน เป็นการพัฒนาแนวคิดสร้างสรรค์พัฒนาคุณภาพผ้าแพรลายไส้ปลาไหลที่มีคุณภาพตรงกับความต้องการของผู้บริโภคโดยตรง ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของพงศ์ธาดา กิรติเรขา (2562) เรื่องการพัฒนาผลิตภัณฑ์ผ้าขาวม้าสู่เศรษฐกิจสร้างสรรค์: กรณีศึกษากลุ่มทอผ้าพื้นเมืองกำเนิดเพชร ตำบลเมือง อำเภอมะนัง จังหวัดยะลา มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษากระบวนการทอผ้าขาวม้า ปัญหา และความต้องการในการพัฒนาผลิตภัณฑ์ผ้าทอขาวม้า และพัฒนาผลิตภัณฑ์ผ้าขาวม้าในกลุ่มทอผ้าบ้านกำเนิดเพชร สู่เศรษฐกิจสร้างสรรค์ โดยมุ่งให้สมาชิกมีส่วนร่วม แลกเปลี่ยนประสบการณ์ ขยายทักษะความรู้ในการพัฒนาผลิตภัณฑ์ผ้าขาวม้าสู่เศรษฐกิจสร้างสรรค์ สร้างกิจกรรมที่ส่งเสริมความรู้ ตลอดจนพัฒนาคุณภาพสินค้าเพื่อการจัดจำหน่าย

ผลจากถ่ายทอดองค์ความรู้ด้านการพัฒนาผลิตภัณฑ์จากผ้าลายไล่ปลาไหล ให้กับกลุ่มทอผ้าชุมชนคุณธรรมวัดศรีสองศรีและประชาชนทั่วไป โดยให้องค์ความรู้การทำผลิตภัณฑ์จากผ้าลายไล่ปลาไหล ผ่านอบรมเชิงปฏิบัติการเป็นการส่งเสริมแนวภูมิปัญญาท้องถิ่น สร้างความเข้มแข็งให้กับชุมชนผ่านรูปแบบการสร้างสรรคผลิตภัณฑ์จากผ้าลายไล่ปลาไหล ในรูปแบบต่าง ๆ ที่มีต้นทุนการผลิตที่ไม่สูง ทำให้มีความหลากหลายของผลิตภัณฑ์มากขึ้นครอบคลุมกลุ่มเป้าหมาย มีการนำเด็กและเยาวชนของกลุ่มมาเรียนรู้ต่อยอดภูมิปัญญาและทักษะ สร้างอาชีพให้กับชุมชน มุ่งเน้นการฝึกปฏิบัติเพื่อให้ผู้เข้าอบรมสามารถนำไปประกอบอาชีพเสริมได้ เพื่อเสริมสร้างศักยภาพการทำงาน และสร้างภูมิคุ้มกันที่ดีให้กับตนเอง ครอบครัว และชุมชน ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ ประภาศรี จันทร์โอ (2563) เรื่องการศึกษาผ้าขาวม้าของชุมชนภาคกลาง เพื่อพัฒนาเป็นผลิตภัณฑ์ประเภทกระเป๋าสำหรับสุภาพสตรี เพื่อสร้างมูลค่าเพิ่มเชิงพาณิชย์ โดยศึกษารูปแบบผ้าขาวม้า ออกแบบและพัฒนาผลิตภัณฑ์กระเป๋าสำหรับสุภาพสตรีเพื่อสร้างมูลค่าเพิ่มเชิงพาณิชย์ และถ่ายทอดองค์ความรู้ด้านการพัฒนาผลิตภัณฑ์ประเภทกระเป๋าสำหรับสุภาพสตรี ที่ถ่ายทอดองค์ความรู้ให้กับกลุ่มหนองเครือบุญ จังหวัดอยุธยา และกลุ่มบ้านพวน จังหวัดลพบุรี โดยสำรวจความพึงพอใจในด้านต่าง ๆ อยู่ในระดับมากที่สุด แล้วยังเป็นพื้นฐานในการพัฒนาเศรษฐกิจชุมชนอย่างยั่งยืนอีกด้วย

8. ข้อเสนอแนะงานวิจัย

1. ควรมีการสนับสนุนโครงการและพัฒนาผ้าลายไล่ปลาไหลอย่างต่อเนื่อง
2. ควรช่วยเหลือกลุ่มชุมชนในการจัดหาแหล่งเงินทุน และวัตถุดิบ

9. กิตติกรรมประกาศ

งานวิจัยนี้ได้รับการสนับสนุนจากมหาวิทยาลัยราชภัฏเพชรบูรณ์ งบประมาณเงินรายได้ของมหาวิทยาลัยประจำปีงบประมาณ 2565 ผู้วิจัยจึงขอขอบคุณมา ณ ที่นี้ และขอขอบคุณกลุ่มทอผ้าชุมชนคุณธรรมวัดศรีสองศรี อำเภอลำลูกก จังหวัดเพชรบูรณ์ที่อนุญาตให้ทำการวิจัยรวมทั้งอนุญาตให้เข้าพื้นที่เก็บข้อมูลและสัมภาษณ์บุคลากรขอขอบคุณประธานกลุ่มทอผ้าชุมชนคุณธรรมวัดศรีสองศรีและเจ้าหน้าที่ทุกท่านที่สละเวลาช่วยเหลือแนะนำและร่วมเป็นส่วนหนึ่งในการวิจัย สุดท้ายขอขอบคุณผู้เชี่ยวชาญทุกท่าน กลุ่มอาสาสมัครและผู้ร่วมตอบแบบสอบถามที่เป็นส่วนสำคัญในการศึกษาวิจัยในครั้งนี้

10. เอกสารอ้างอิง

ธนิก โคกทอง, อำไพ แสงจันทร์ไทย, เฉลิม หนูหมื่น และภาณุพันธ์ จิตคำ. (2561). การศึกษาทฤษฎีสีในการจับกลุ่มสีผ้าขาวม้า กรณีศึกษากลุ่มทอผ้าบ้านวังทองตำบลนิคมทุ่งโพธิ์ทะเล จังหวัดกำแพงเพชร. รายงานสืบเนื่องจากการประชุมวิชาการระดับชาติ ครั้งที่ 5, 870-879.

- ธนิดา แหลมฉลาด และโฆสิต แพงสร้อย. (2563). การสังเคราะห์องค์ความรู้ลวดลายผ้าขาวม้าทอมือของชุมชนจังหวัดร้อยเอ็ด. *วารสารสันติศึกษาปริทรรศน์ มจร*, 8(2), 763-776.
- บุญชม ศรีสะอาด. (2545). *การวิจัยเบื้องต้น* (พิมพ์ครั้งที่ 7). สุวีริยาสาส์น.
- ประภาศรี จันทรโอ. (2563). การศึกษาผ้าขาวม้าของชุมชนภาคกลาง เพื่อพัฒนาเป็นผลิตภัณฑ์ประเภทกระเป๋าสำหรับสุภาพสตรี เพื่อสร้างมูลค่าเพิ่มเชิงพาณิชย์. *วารสารศิลปกรรมศาสตร์วิชาการ วิจัย และงานสร้างสรรค์*, 7(1), 73-88.
- พงศ์ธาดา กิรติธรา. (2562). การพัฒนาผลิตภัณฑ์ผ้าขาวม้าสู่เศรษฐกิจสร้างสรรค์: กรณีศึกษากลุ่มทอผ้าพื้นเมืองกำเนตเพชร ตำบลเมือง อำเภอมะนัง จังหวัดยะลา. *วารสารการพัฒนาชุมชนและคุณภาพ*, 7(3), 239-248.
- พวงผกา คุโรวาท. (2552). *คู่มือประวัติเครื่องแต่งกาย* (พิมพ์ครั้งที่ 4). บริษัทรวมสาส์น.
- สิริมล อินทรสร้อย. (2561, 3 มีนาคม). *ผ้าแพรไล่ปลาไหล*. เข้าถึงด้วย URL: http://is.udru.ac.th/~islocaldb/indus_handw_detail.php?indus_handw_id=28
- สุจินดา เจียมศรีพงษ์ และปิยวัน เพชรหมี. (2560). การสร้างมูลค่าเพิ่มของผลิตภัณฑ์จากภูมิปัญญาท้องถิ่นไทย:กรณีศึกษา ผ้าทอลายโบราณ. *Journal of Community Development Research (Humanities and Social Sciences)*, 10(4), 62-85.
- สำนักงานคณะกรรมการวัฒนธรรมแห่งชาติ. (2558). *Thai national culture educationi*. กรุงเทพฯ: ลาดพร้าว.
- Shigenobu Kobayashi. (1997). *Colorist: A Practical Handbook for Personal and Professional Use*. Kodansha International.